

S-sak: 49/10
Møtedato: 19. mai 2010
Saksbehandler: Anne Marie Sundberg/Greta Hilding
Arkivreferanse: 10/942

SØKNADER OM ETABLERING AV NYE STUDIER MED OPPSTART HØSTEN 2011

Bakgrunn

Styret har fastsatt en samlet frist for søknader om etablering av nye studier ved Universitetet i Agder. 15. april 2010 var fristen for å søke om etablering av studier som skal starte opp høsten 2011.

Ved fristens utløp forelå følgende søknader:

Fakultet for teknologi og realfag:

- Masterprogram i fornybar energi
- "Lektorutdanning i matematikk og naturfag"
- Masterprogram i "Multimedia Design and Programming"

Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap:

- Masterprogram i innovasjonsledelse
- Årsstudium i HR og organisasjonsutvikling
- Bachelorprogram i luftfartsfag

Fakultet for humaniora og pedagogikk:

- Bachelorprogram i skolebibliotekkunnskap

I Rapport for 2009/Plan for 2010 til Kunnskapsdepartementet presiserer Universitetet i Agder at man blant annet legger følgende føringer og mål til grunn for den strategiske utviklingen av fagporteføljen:

- Rekrutteringsgrunnlag (inkl. gjennomstrømming)
- Regionens behov
- Kvalitet i utdanning og FoU
- Nasjonale oppgaver og politiske føringer
- Universitetet vil ta hensyn til det samlede tilbudet av undervisningsfag i grunnskolelærerutdanningen i region Sørvestlandet når det skal tas stilling til om fagene skal videreføres ved UiA.
- Alle fakultetene skal tilby master- og ph.d.-program.
- Det skal tilstrebes god sammenheng mellom forskningsaktiviteten og studieprogrammene.
- Nye studier skal primært etableres på fagområder der universitetet har spesielle forutsetninger for å lykkes.
- Universitetet ønsker å tilby mulighet for påbygging til master for flest mulig av våre bachelorkandidater.
- Nye tilbud på masternivå skal kunne rekruttere fra ulike bachelorprogram.
- Universitetet ønsker å ta et nasjonalt ansvar for å utvikle masterprogram som påbygging for kandidater fra lærerutdanningene og andre profesjonsutdanninger.
- Universitetet skal samarbeide med andre institusjoner, særlig Universitetet i Stavanger og Høgskolen i Telemark, om porteføljen.
- Studier med dårlig søkning og/eller kandidatproduksjon over lengre tid, skal vurderes nedlagt.

I S-sak 124/08 vedtakets punkt 7 slo styret fast at et realistisk finansieringsgrunnlag er en forutsetning for etablering av nye studier.

Presentasjon av søknadene

Masterprogram i fornybar energi

Fra og med studieåret 2008-2009 ble det etablert et bachelorprogram i fornybar energi ved Universitetet i Agder. Studieporteføljeutvalget anbefalte i 2008 at det burde utvikles et mastertilbud for kandidatene fra dette studiet, blant annet begrunnet med at "Agder er i ferd med å bli en viktig energiregion. Etablering av Elkem Solar og Metallkraft, satsingen til Agder Energi på fornybar energi og nye satsinger i offshore-næringen er noen elementer i denne utviklingen."

Fra studieåret 2010-2011 er fornybar energi opprettet som en studieretning i masterprogrammet i mekatronikk. Studieutvalget godkjente i møte 4. desember 2009 studieplan for den nye studieretningen.

Fakultet for teknologi og realfag ønsker å profilere fagområdet fornybar energi ytterligere, og søker nå om etablering av et eget masterprogram i fornybar energi fra studieåret 2011-2012. Emnene i masterprogrammet i fornybar energi vil være de samme som emnene i studieretningen i fornybar energi på masterprogrammet i mekatronikk. Etablering av masterstudiet vil derfor kunne skje innenfor eksisterende økonomiske rammer.

Det planlegges med 15 studieplasser til masterprogrammet.

Fornybar energi er et av universitetets satsingsområder, og i 2009 ble fornybar energi utpekt som universitetets første toppforskningsområde. Agder energi har donert kr 10 mill til satsingen på fornybar energi. Dette har utløst kr 2,5 mill fra Norges forskningsråd i gaveforsterkning. Midlene sikrer at universitetet har tilstrekkelig kompetanse til å tilby et masterprogram i fornybar energi.

"Lektorutdanning i realfag"

Dette er en søknad om utvidelse av eksisterende 5-årige masterprogram i matematikdidaktikk og om navneendring på programmet. Fakultet for teknologi og realfag ønsker fortsatt å tilby dagens program, men nå som en studieretning. I tillegg ønsker fakultetet å tilby en studieretning der naturfagene får en sentral rolle. I søknaden beskrives bare den nye studieretningen.

Fakultet for teknologi og realfag har lektorutdanning i realfag som et satsingsområde i sin strategiplan.

Fakultetet kan ikke se for seg at man i første omgang får studenter til flere enn to valgretninger i lektorutdanningen. I tillegg til matematikk, har man da valgt å gjenbruke emner fra årsstudiene i fysikk og biologi. Fakultetet ønsker nå å tilby følgende studieretninger:

- lektorutdanning i matematikk og naturfag
- lektorutdanning i matematikk og et valgfritt skolefag

Den siste studieretningen er identisk med nåværende 5-årige integrerte masterprogram i matematikdidaktikk.

Programmet skal gi

- kompetanse i matematikk på alle trinn i videregående skole
- kompetanse i naturfag i Vg1
- kompetanse i fysikk og biologi på alle trinn i videregående skole (for de som ikke velger matematikk)

På lengre sikt ser fakultetet en mulighet for å kunne utvide til en spesialisering i kjemi eller i de teknologiske fagene i videregående skole, men dette vil kreve etablering av en del nye emner.

Det tilbys ikke tilsvarende lektorutdanninger ved Universitetet i Stavanger eller Høgskolen i Telemark. Studiet vil derfor kunne rekruttere studenter også fra våre nabo fylker.

Fakultet for teknologi og realfag søker om 70 nye studiepoeng til den planlagte spesialiseringen.

Fagmiljøet i naturfag vil framover oppleve en del avgang. Flere av dem som nå nærmer seg pensjonsalder har kun 10 % forskningstid i sine stillinger. Når disse skal erstattes, må man vurdere krav til kompetanse og prosentandel forskningstid man har mulighet for å gi.

Masterprogram i "Multimedia Design and Programming"

Fagfeltet multimedia har nådd et høyt utviklingsnivå. Dette gjør at behovet for kandidater med spesialkompetanse og dybdekunnskap er stort. Både næringsliv og offentlig virksomhet vil ha et stadig større behov for innholdsproduksjon på et høyt nivå.

Fakultet for teknologi og realfag har allerede et bachelorprogram i multimedieteknologi og -design. Rekrutteringen til dette programmet har vært svært god. Det er et ønske både fra studentene og fra næringslivet at UiA også kan tilby videre utdanning på fagområdet multimedia.

Fakultet for teknologi har lenge hatt planer om et masterprogram innenfor multimedia/nye medier. Det har i flere omganger vært fremmet søknad om etablering av slikt masterprogram.

14. oktober 2009 behandlet universitetets styre sist gang etablering av masterstudiet i multimedia (S-sak 115/09). Saken ble da lagt fram som et samarbeid mellom Fakultet for teknologi og realfag og Fakultet for kunsthøgskolen. Styret fattet følgende vedtak:

1. *Styret ber Fakultet for teknologi og realfag komme tilbake med søknad om etablering av masterprogram i multimedia når finansiering innenfor rammen og nødvendig kompetanse er på plass.*
2. *Fakultetet kan regne med en tildeling tilsvarende 30 studiepoeng til programmet.*

Fakultetene søkte til sammen om 185 nye studiepoeng til etableringen av masterprogrammet i multimedia. Spriket mellom omsøkte og tildelte studiepoeng ble derfor for stort til at fakultetene ønsket å fortsette prosessen med å etablere et tverrfakultært masterprogram.

Fakultet for teknologi og realfag søker nå om etablering av et masterprogram i samarbeid med utenlandske partnere. Første og fjerde semester av programmet skal tas ved UiA, andre og tredje semester skal studentene oppholde seg ved utenlandsk samarbeidsinstitusjon. Det internasjonale samarbeidet vil styrke faglige nettverk og gi studentene gode muligheter til erfaring fra utlandet og faglig arbeid i et internasjonalt miljø. De internasjonale institusjonene fakultetet har valgt å samarbeide med, har lang erfaring i å utdanne masterkandidater. Denne erfaringen vil fakultetet

kunne dra nytte av i oppstarten av det nye masterprogrammet, og det gir faglig tyngde til programmet. Avtalene med de utenlandske institusjonene sikrer studentene gode muligheter for utveksling og gir en garanti for det faglige innholdet. Samtidig vil behovet for nye studiepoeng til denne varianten av masterprogrammet være betraktelig mindre enn tidligere.

Det er fakultetets vurdering at etableringen av et masterprogram i "Multimedia Design and Programming" vil føre til kompetanseoppbygging i fagmiljøet både gjennom nyansettelser og muligheter for kompetanseheving hos de som allerede er en del av fagmiljøet. På denne måten kan også fagmiljøet få økt sin andel forskning og sitt faglige utviklingsarbeid, noe instituttet ser på som svært positivt både når det gjelder dets posisjon overfor regionalt næringsliv og i forhold til internasjonale nettverk.

Etableringen av et masterprogram i "Multimedia Design and Programming" vil på sikt kunne styrke rekrutteringen til bachelorprogrammet i multimedieteknologi og -design.

For å styrke samarbeidet med utenlandske partnere, skal masterprogrammet ha all undervisning på engelsk. Det anses ønskelig at man på sikt kan ha en gjensidig utveksling av studenter, muligens i form av en joint degree.

Fakultet for teknologi og realfag søker om 55 nye studiepoeng til etableringen av masterprogram i "Multimedia Design and Programming". Studieprogrammet legges opp etter følgende tabell:

Semester	Nye studiepoeng	Gjenbruk fra masterprogrammet i IKT	Ved utenlandske institusjoner
Første	25 studiepoeng	5 studiepoeng	
Andre			30 studiepoeng
Tredje			30 studiepoeng
Fjerde	30 studiepoeng		

Årsstudium i HR og organisasjonsutvikling

Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap gir to parallelle bachelorprogram i økonomi og administrasjon i Kristiansand og Grimstad. Studieplanen for programmene ble endret i Kristiansand fra og med høsten 2004, og i Grimstad fra og med høsten 2007. Programmene er nå identiske de tre første semestrene. Fjerde semester har man ulike valgmenner, og valgmulighetene for 3. år i programmet er også ulike.

Det fremmes nå søknad om å legge om 3. år i bachelorprogrammet i økonomi og administrasjon i Grimstad. Man ønsker å gi tredjeåret en tydeligere faglig profil, og det er et mål at bachelorprogrammet i økonomi og administrasjon skal være et naturlig grunnlag for planlagt nytt masterprogram (egen søknad, se omtale nedenfor). Man ønsker også at dette 3. året skal være et selvstendig årsstudium som kan inngå som bredde i flere bachelorprogram, og at dette da kan være med på å danne grunnlag for opptak til masterprogrammet. Det er tenkt at bl.a. ingeniører og sykepleiere vil kunne ta årsstudiet etter en bachelorgrad, og dermed kvalifisere seg faglig for å søke opptak på det nye 2-årige masterprogrammet.

Målgruppe for årsstudiet i HR og organisasjonsutvikling er studenter med minst to års høyere utdanning. Gjennom læring i teori og praksis skal studentene bli fortrolige med hvordan de

menneskelige ressurser i en organisasjon ivaretas og utvikles i samsvar med den enkeltes ønsker, bedriftens krav og samfunnets behov.

Innholdet i det nye studiet ligger nær opp til det tidligere studiet i personalledelse og kompetanseutvikling.

Studiet skal finansieres innenfor eksisterende ramme ved Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap.

Masterprogram i innovasjonsledelse

Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap søker om etablering av masterprogram i innovasjonsledelse. Programmet skal tilbys i Grimstad.

Ønsket om et masterprogram i innovasjonsledelse har sin bakgrunn i at Aust- og Vest-Agder fylkeskommuner ønsker å bevilge kr 7,5 mill kroner over 5 år fra 2010, for oppbygging av et kompetansemiljø i regionale innovasjonsstrategier. Et vedtak om dette ble fattet i Vest-Agder fylkeskommune 16. mars, og et tilsvarende vedtak i Aust-Agder fylkeskommune ble gjort i april. I tillegg har Sørlandets Kompetansefond gitt støtte til tre professor II-stillinger til det samme fagmiljøet. Dette kompetansemiljøet er allerede etablert i form av et senter, *Regional Innovation Strategies* (RIS), som er tilknyttet Institutt for arbeidsliv og innovasjon i Grimstad og Agderforskning i Kristiansand. Det er inngått en samarbeidsavtale mellom UiA ved Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap og Agderforskning om organisering og drift av senteret. Denne bevilgningen fra de to fylkeskommunene er uttrykk for et regionalt behov for kunnskap om innovasjon og innovasjonsstrategier. Tilsvarende behov melder seg i landet for øvrig, ikke minst etter at fylkeskommunene har fått et større ansvar for regional utvikling, blant annet gjennom de nye regionale forskningsfondene.

Det planlagte studiet er rettet mot søkere med bachelorgrad i økonomi, samfunnsfag eller tilsvarende. Etter endt utdanning skal studente ha tilegnet seg et grunnlag for lederskap og nytenkning når det gjelder å planlegge, lede og evaluere utviklings- og endringsprosesser i organisasjoner, virksomheter og regionale og nasjonale institusjoner med ansvar for innovasjon og regional utvikling.

Det planlegges ut fra et måltall på 30 studenter.

Studiet skal erstatte det nåværende erfaringsbaserte masterprogrammet i ledelse med spesialisering i personalledelse og kompetanseutvikling (90 studiepoeng). I emnemodulen blir det til dette studiet i dag tildelt ressurser til 6 emner à 10 studiepoeng. De resterende 30 studiepoengene, som er veiledning av masteroppgaven, får i dag ikke tildelt midler i emnemodulen, men har hittil vært utført ved utnyttelse av ledig kapasitet.

Fra RIS-senteret vil det bli finansiert én vitenskapelig stilling og tre stillinger som professor II i 20 % i fem år fra oppstart av studiet. Fakultetet legger til grunn at den vitenskapelige stillingen har 50 % forskningstid.

Et nytt masterprogram på 120 studiepoeng vil dermed ifølge fakultetet kunne finansieres slik:

Nåværende erfaringsbasert master i ledelse	60 stp
Ny vitenskapelig tilsatt med 50 % forskningstid	30 stp

3 professor II à 20 % stilling

30 stp

Sum

120 stp

Bevilgningen fra de to fylkeskommunene via RIS-senteret er tidsbegrenset til 5 år. Dette innebærer at det må gjøres en evaluering etter tre år, både når det gjelder ressursituasjonen og for å se om studiet lykkes i å skaffe tilstrekkelig mange søkere som ellers ikke ville ha søkt UiA, slik at studiepoengproduksjon og andre resultatmål knyttet til studiet og fagmiljøet kan forsvare en finansiering over universitetets ordinære budsjett.

Bachelorprogram i luftfartsfag

UiA har inngått intensjonserklæring om samarbeid med Luftfartsskolen. Luftfartsskolen ble etablert i 1972 og er landets ledende flyskole. Skolen ble i 2008 godkjent av NOKUT som 2-årig fagskole med studieretningene *trafikkflyger fly* og *trafikkflyger helikopter*. Med utgangspunkt i kontaktmøter mellom Luftfartsskolen og UiA er det enighet om at det er grunnlag for å utvikle et samarbeid mellom de to institusjonene når det gjelder studier og faglig kompetanse. I henhold til intensjonsavtalen skal de to institusjonene samarbeide om tilleggsutdanninger for trafikkflygere slik at utdanningen blir på bachelornivå.

Mange flygere forlater yrket før oppnådd aldersgrense, noen av helsemessige årsaker, andre på grunn av et ønske om en mer normal arbeidssituasjon. Det er foretatt undersøkelser hos aktive trafikkflygere om behovet for videreutdanning. En meget stor andel uttrykte ønske om en bredere grunnutdanning slik at de lettere kunne skifte arbeidsoppgaver innenfor bransjen.

Studiet som nå søkes etablert innebærer en videreutdanning til bachelorgrad for trafikkflyvere. En bachelorgrad i luftfartsfag er tenkt, i tillegg til trafikkflygerutdanningen, å inneholde fag som matematikk, kostnads- og inntektsanalyse, ledelse og administrasjon, logistikk, prosjektstyring, risikostyring og kvalitetsledelse, bacheloroppgave etc. Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap har sterke fagmiljø innenfor disse fagområder.

Luftfartsskolen henvendte seg til UiA om å utvikle videreutdanningen fordi universitetet allerede har et flyfaglig miljø, og fordi universitetet har et nært samarbeid med Luftforsvarets Skolesenter Kjevik (LSK) og landets sivile flybransje. Den planlagte utdanningen vil dermed styrke UiAs samarbeid med næringslivet.

I brev fra Kunnskapsdepartementet til Luftfartsskolen 13.05.09 heter det:

Når det gjelder vurdering av hvor i utdanningssystemet trafikkflygerutdanningen bør plasseres, uttrykte departementet følgende i forslag til revidert nasjonalbudsjett for 2006: "...Utdanningen må også være akkreditert som fagskoleutdanning eller høyere utdanning. En fagskoleutdanning kan eventuelt utfylles med tilpassede utdanninger ved universiteter eller høyskoler. Det er imidlertid departementets ønske at en fagskoleutdanning over noe tid kan utvikles til høyere utdanning."

Universitetet må faglig vurdere Luftfartsskolens 2-årige utdanning med tanke på å kunne godkjenne denne som 90 (eventuelt 60) studiepoeng i en bachelorgrad. Dette arbeidet er i oppstartsfasen. Det bør foretas en faglig vurdering, eventuelt en sammenligning av Luftfartsskolens utdanning opp mot den som har vært gitt av Lunds universitet/Trafikflyghögskolan (TFHS) og som inngår i Universitetet i Tromsø sitt bachelorprogram i luftfartsfag med 120 studiepoeng.

Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap skisserer to alternative finansieringsmåter for studiet:

- finansiert som ordinær grunnutdanning
- finansiert ved egenbetaling

Bachelorprogram i skolebibliotekkunnskap

I 2008 fikk Universitetet i Agder i oppdrag av Utdanningsdirektoratet å gjennomføre Program for skolebibliotekutvikling, en 4-årig satsing for å styrke skolebibliotek som arena for læring og lesing. Bakgrunnen for at programmet ble lagt til UiA er at det her er etablert et miljø for skolebibliotek-kunnskap som universitetsfag. UiA har i en årrekke tilbudt Skolebibliotekkunnskap 1, 2 og 3, hvert på 30 studiepoeng. Det er stor interesse for studiene. Skolebibliotekkunnskap 2, som går dette året, har 115 studenter.

En viktig del av oppdraget er kompetanseutvikling, og Fakultet for humaniora og pedagogikk mener det er klare forventninger om at UiA skal bygge ut skolebibliotekstudiene. Som et ledd i dette arbeidet er Skolebibliotekkunnskap 3 omgjort til et påbyggingsstudium. På denne bakgrunn tilbyr UiA fra høsten 2010 mulighet for å ta 90 studiepoeng, og disse 90 studiepoengene skal utgjøre fordypningen i det planlagte bachelorprogrammet.

Målgruppe for det planlagte programmet er lærere/lærerstudenter og andre som ønsker en bibliotekpedagogisk utdanning.

Det planlegges i forhold til et måltall på 50 studenter.

Det er ikke behov for å utvikle nye emner i dette bachelorprogrammet. Studiet kan derfor finansieres innenfor rammen.

Finansiering – oppsummert

- Fornybar energi, masterprogram, finansieres gjennom intern fordeling av studiepoeng ved Fakultet for teknologi og realfag.
- Til "Lektorutdanning i realfag", masterprogram, søker Fakultet for teknologi og realfag om 70 nye studiepoeng.
- Til Multimedia Design and Programming, masterprogram, søker Fakultet for teknologi og realfag om 55 nye studiepoeng.
- HR og organisasjonsutvikling, årsstudium, erstatter eksisterende 3. år i bachelorprogram i økonomi og administrasjon, og det vil derfor ikke være behov for ekstra ressurser.
- Innovasjonsledelse, masterprogram, har finansiering i orden for 5 år.
- I følge Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap må Luftfartsfag, bachelorprogram, finansieres enten som en ordinær grunnutdanning (dvs ved nye midler) eller ved egenbetaling.
- Skolebibliotekkunnskap, bachelorprogram, finansieres innenfor rammen ved Fakultet for humaniora og pedagogikk.

Intern høring

Informasjon om søknadene om etablering av nye studier ble sendt fakultetsdirektører, dekan for lærerutdanning, leder av universitetsbiblioteket samt studieadministrative kontaktpersoner på fakultetene i e-post 19. april, med frist 28. april for å gi kommentarer. Universitetsbiblioteket har avgitt følgende uttalelse:

Universitetsbiblioteket har tilfredsstillende dekning når det gjelder litteratur/informasjonsressurser for de foreslåtte fagene, bortsett fra for luftsfartsfag. Det bør settes av en sum i størrelsesorden kr 40 000 for etablering av en basissamling på området (trykt/elektronisk materiale).

Behandling i studieutvalget

Studieutvalget behandler søknader om etablering av nye studier i møte 11. mai d.å. Studieutvalgets vedtak ettersendes eller framlegges i styremøtet.

Universitetsdirektørens merknader

Universitetsdirektøren har valgt å legge fram en sak som samlet behandler de søknader om etablering av nye studier som er mottatt. Innledningsvis er det gjort rede for føringer og mål som ligger til grunn for den strategiske utviklingen av fagporteføljen ved Universitetet i Agder, og som skal danne grunnlag for prioriteringene styret skal gjøre i forbindelse med søknader om etablering av nye studier med oppstart høsten 2011.

Det vises til at styret i S-sak 124/08 vedtakets punkt 7 sluttet seg til universitetsdirektørens syn at det må foreligge et realistisk finansieringsgrunnlag for etablering av nye studier. Et slikt finansieringsgrunnlag må innholde nedleggelse av andre studier/emner eller stor grad av felles bruk av emner med andre studier, alternativ ekstern finansiering og/eller tildeling av nye studieplasser over statsbudsjettet.

Ved UiA har man de senere årene etablert en rekke nye studier uten å legge ned tilsvarende. I ulike sammenhenger har det vært diskutert om dette er en utvikling som kan eller bør fortsette. Universitetsdirektøren vil her peke på de føringer og mål som gjengis innledningsvis i saksframlegget og som skal ligge til grunn for den strategiske utviklingen av fagporteføljen. Når fakultetene skal planlegge utvikling av porteføljen, er det viktig at disse føringene legges til grunn. Det vises også til strategiplanen og omtalen av fag og studier. Universitetsdirektøren mener at man framover må legge større vekt på disse føringene, og at fakultetene i sine begrunnelser for etablering av nye studier tydeligere må godtgjøre at institusjonens generelle føringer og mål er imøtekommet. Dette kan tilsi en "strengere" vurdering av begrunnelsene for eventuelle nyetableringer.

De fakulteter som søker om etablering av mer enn ett nytt studium, har ikke prioritert mellom sine søknader.

Styret behandlet i sitt møte 23. februar 2010 sak om potensiell vekstkapasitet i forbindelse med innspill til Kunnskapsdepartementet (KD) om studier som har mulighet til å øke opptakstallene i 2010-2011 (S-sak 11/10). På forespørsel fra KD om det er særskilte studieprogram som institusjonen ønsker å prioritere spesielt av strategiske årsaker eller for å rendyrke en faglig profil, har UiA meldt tilbake at man ønsker å satse spesielt på 5-årige lærerutdanninger. Dette er begrunnet med at slike studier vil gi faglige utfordringer på masternivå til mange fakulteter, samtidig som det er stort behov i regionen for kandidater med slik utdanning. Det vises også til at utvikling av nye, 5-årige integrerte masterstudier ("lektorutdanninger") er ført opp som tiltak i 2010 i plandokumentet til KD. Universitetet har også fremhevet mekatronikk, masterprogram (inkludert fornybar energi) som et prioritert område. Det er stor satsing på dette fagområdet i regionens næringsliv, og fagmiljøet ønsker videre oppbygging av fagkompetanse mot doktorgradsstudium. I rapport og plan er UiA tydelig på at man ønsker å vektlegge regionens behov når det gjelder den strategiske utviklingen av fagporteføljen. På bakgrunn av disse tilbakemeldingene til KD, vil universitetsdirektøren anbefale at

styret stiller seg positivt til etablering av masterprogrammene "Fornybar energi" og til utvidelsen av eksisterende masterprogram i matematikdidaktikk til en "Lektorutdanning i realfag".

Når det gjelder lektorutdanningen i realfag, vil universitetsdirektøren vise til at UiA har et integrert masterprogram ("lektorutdanning") i nordisk. Det er ikke tatt opp studenter til dette studiet de siste årene, men Fakultet for humaniora og pedagogikk vurderer nå å sette programmet i gang igjen, og eventuelt også å utvide det. Flere av institusjonene som har hatt tilbud om 5-årige, integrerte studier i Samordna opptak i 2010, har hatt god søkning til sine tilbud. Dersom de 5-årige, integrerte masterprogrammene viser seg attraktive, bør flere slike tilbud utvikles ved UiA.

Universitetsdirektøren anbefaler at Fakultet for teknologi og realfag ser nærmere på de foreslåtte navnene på masterprogrammet og studieretningene i "lektorutdanningen i realfag". Det foreslås at studieutvalget får fullmakt til å godkjenne benevnelse på program og studieretninger i forbindelse med godkjenning av studieplan.

Ettersom søknad om lektorutdanning i realfag kun innebærer en utvidelse av et eksisterende godkjent program, mener universitetsdirektøren det ikke er nødvendig med ekstern sakkyndig komitevurdering. Den kompetansen fakultetet har innenfor matematikdidaktikk vil være relevant også innenfor naturfagdidaktikk, med fakultetet må etter universitetsdirektørens mening ha kompetanse i naturfagdidaktikk på doktorgradsnivå før studieretningen i naturfagdidaktikk igangsettes. Det anbefales at styret gir rektor fullmakt til å godkjenne igangsetting av den nye studieretningen.

Spørsmålet om kompetanse til å tilby dette studiet må også vurderes framover, særlig når flere av de vitenskapelig ansatte som har 10 % forskningstid i sine stillinger går av med pensjon og skal erstattes.

Fornybar energi inngår fra høsten 2010 som en studieretning innenfor masterprogrammet i mekatronikk. Når fakultet ønsker å etablere dette som et separat program, begrunnes dette i stor grad med behovet for synliggjøring/profilering. Det påpekes også at man på sikt ønsker å bygge opp dette fagområdet til også å omfatte doktorgradsprogram. Da etablering av programmet i stor grad må anses som en formalitet, mener universitetsdirektøren at ekstern sakkyndig komitevurdering ikke er påkrevd.

Når det gjelder søknad om etablering av masterprogram i Multimedia Design and Programming, finner universitetsdirektøren det problematisk at studentene må ta ett år ved partnerinstitusjon i utlandet. At studentene skal få tilbud om utveksling som del av studiet er svært positivt, men universitetsdirektøren finner ikke å kunne anbefale et opplegg der man ikke har et tilbud hjemme parallelt med tilbudet om opphold ved utenlandsk institusjon. Så lenge Fakultet for teknologi og realfag ikke ser seg i stand til å tilby et fullverdig masterprogram på dette fagområdet, eventuelt har inngått avtaler om fellesgrad (joint degree) med samarbeidspartnerne, mener universitetsdirektøren at dette programmet ikke bør etableres. Det vises også til at fakultetet ikke har midler til å finansiere dette programmet. Universitetsdirektøren er av den oppfatning at multimedia ikke er et strategisk satsingsområde for universitetet, og anbefaler derfor ikke etablering av programmet.

Søknadene om etablering av årsstudium i HR og organisasjonsutvikling og masterprogram i innovasjonsledelse må til en viss grad ses i sammenheng. Bak søknadene ligger et ønske om å få til

et mer helhetlig og sammenhengede studieløp ved Institutt for arbeidsliv og innovasjon. Omleggingen av 3. år av bachelorprogrammet i økonomi og administrasjon der HR og organisasjonsutvikling skal bli det nye tilbudet, synes for universitetsdirektøren hensiktsmessig. Man stiller seg imidlertid spørrende til tanken om at dette studiet, tatt av for eksempel sykepleiere eller ingeniører, skal kunne kvalifisere for masterprogrammet i innovasjonsledelse. Her må det nøye vurderes hva som eventuelt skal utgjøre den faglige fordypningen som masterprogrammet bygger på. Da dette studiet også ønskes som et påbyggingsstudium på 2 års høyere utdanning, vil det heller ikke være i tråd med etablert praksis hva angår bruk av breddefag eller lignende i andre bachelorprogram. Universitetsdirektøren stiller seg i utgangspunktet positiv til det foreslåtte nye studiet. Det er imidlertid en del uklarheter omkring opptaksgrunnlag, nivå på studiet og veien videre til masterprogrammet i innovasjonsledelse som man anbefaler at Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap vurderer nærmere. Det er ikke uvanlig at 3. år i bachelorprogrammene i økonomi og administrasjon utgjøres av årsstudier som ikke nødvendigvis er påbyggings-/fordypningsstudier. Dersom man for HR og organisasjonsutvikling skulle følge samme "mønster", ville opptakskravet til årsstudiet kunne være generell studiekompetanse. Som 3. år i bachelorprogrammet i økonomi og administrasjon ville det HR og organisasjonsutvikling fortsatt kunne være med å kvalifisere for opptak til masterprogrammet i innovasjonsledelse, men da som del av en integrert yrkesrettet utdanning av minimum 120 studiepoengs omfang innenfor fagområdet for mastergrad (jf forskrift om krav til mastergrad § 3). Universitetsdirektøren anbefaler at styret ber fakultetet se nærmere på de problemstillinger som her trekkes opp, og komme tilbake med ytterligere presiseringer i forbindelse med at søknaden om etablering legges fram for styret til andre gangs behandling høsten 2010.

Masterprogram i innovasjonsledelse søkes etablert og skal erstatte erfaringsbasert masterprogram i ledelse, spesialisering personalledelse og kompetanseutvikling i Grimstad. Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap har finansieringen av det planlagte programmet i orden for 5 år. Det er i dag relativt store forskjeller mellom de spesialiseringene i erfaringsbasert masterprogram i ledelse som tilbys i Kristiansand og spesialiseringen i Grimstad. På denne bakgrunn kan det være hensiktsmessig å splitte opp tilbudet i Kristiansand og Grimstad og legge om programmet i Grimstad. Ut fra fakultetets redegjørelse synes begrunnelsen for det nye studiet god og fagmiljøet tilfredsstillende i forhold til NOKUTs kriterier for akkreditering av studier på høyere grads nivå. Det vises også til understrekningen av at UiA vektlegger regionens behov i innspill til KD i rapport og plan. Dette programmet er også et eksempel på at man tilstreber god sammenheng mellom forskningsaktiviteten og studieprogrammene. Universitetsdirektøren anbefaler at styret stiller seg positivt til søknaden om etablering. Fakultetet bes arbeide videre med utvikling av dokumentasjon som kan legges til grunn for en faglig vurdering av programmet, herunder må opptakskrav til studiet presiseres. Det vises til universitetsdirektørens kommentarer til årsstudiet i HR og organisasjonsutvikling. Fakultetet har finansieringen av det planlagte programmet i orden for 5 år. Det legges opp til en evaluering etter 3 år for å bringe på det rene hvorvidt studiepoengproduksjonen og andre resultatmål knyttet til studiet og fagmiljøet kan forsvare en finansiering over universitetets ordinære budsjett. Når denne evalueringen foreligger, må styret på nytt vurdere om Universitetet i Agder skal tilby dette programmet.

Søknaden om etablering av bachelorprogram i luftfartsfag reiser flere prinsipielle spørsmål. Fakultetet søker om etablering av et bachelorprogram, men det framgår av dokumentasjonen at man ser for seg å etablere bare 90 studiepoeng, og at den øvrige del av studiet skal godkjennes på grunnlag av pilotutdanningen ved Luftfartsskolen, eventuelt tilsvarende utdanninger. Søknaden fremstår dermed som en søknad om å etablere en fellesgrad/et felles program med Luftfartsskolen,

som er akkreditert som teknisk fagskole. Universitetsdirektøren vil vise til forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning, kapittel 4. Det fastsettes her adgang for universiteter og høyskoler til å gi grader eller yrkesutdanninger i samarbeid med andre norske eller utenlandske institusjoner. Forskriftens § 4-2, 2. ledd lyder:
Institusjonen skal påse at samarbeidsinstitusjonene er akkreditert eller offentlig godkjent for å kunne gi høyere utdanning i henhold til gjeldende systemer i det aktuelle land, og at de aktuelle studiene er akkreditert som høyere utdanning på fellesgradens nivå.

Fellesgrad i samarbeid med Luftfartsskolen anses å være i strid med nevnte forskrift. Et bachelorprogram i luftfartsfag må dermed gis fullt ut av UiA, og utdanningen fra Luftfartsskolen må eventuelt innpasses i vårt program. Omfanget av slik innpassing må vurderes på faglig grunnlag, men universitetsdirektøren vil generelt uttrykke skepsis til at fagskoleutdanning godskrives med så mye som 90 studiepoeng. Det oppstår også et problem m.h.t. grunnlag for, og faglig kompetanse til, å vurdere søknader om innpassing. I følge lov om universiteter og høyskoler § 3-5 (1) skal institusjonene *godskrive beståtte emner, fag, eksamener eller prøver fra andre universiteter og høyskoler som tilbyr akkrediterte studier med samme antall studiepoeng i den utstrekning de oppfyller de faglige krav for en bestemt eksamen, grad eller utdanning ved institusjonen.* UiA tilbyr ingen emner som utdanningen fra Luftfartsskolen kan vurderes i forhold til, og har heller ikke faglig kompetanse på kjerneområdet for denne utdanningen. På samme måte som for masterprogrammet i Multimedia Design and Programming, oppstår det dessuten et spørsmål om UiA kan ha et bachelorprogram der vi bare tilbyr 90 studiepoeng, og der øvrige deler av programmet forutsettes tatt ved andre institusjoner. Universitetsdirektøren finner det problematisk også når det gjelder dette studiet. Videre anses det problematisk at trafikkflygerutdanning angis som opptakskrav til bachelorprogrammet, samtidig som denne utdanningen skal inngå i programmet.

Når det gjelder finansiering, vil universitetsdirektøren vise til at det i følge forskrift om egenbetaling ved universiteter og høyskoler ikke er anledning til å kreve egenbetaling av studenter for studieprogrammer som fører fram til en grad. Det er i forskriften gjort unntak for erfaringsbaserte mastergrader. For øvrig kan departementet i særskilte tilfeller, etter søknad, godkjenne unntak fra hovedregelen. Universitetsdirektøren vurderer det ikke som aktuelt å søke om slikt unntak, og mener et bachelorprogram i luftfartsfag må finansieres ved intern omdisponering og eventuell tilførsel av midler dersom styret vurderer programmet som strategisk viktig for institusjonen.

Universitetsdirektøren vil vise til St. meld. nr. 14 (2008-2009) Internasjonalisering av utdanning der internasjonalisering av fagskoleutdanning omtales i kapittel 4. Her understrekes det at fagskoleutdanning først og fremst skal være et reelt alternativ til høyere utdanning, men at det samtidig er viktig at fagskoleutdanningene ikke skal være en utdanningsmessig blindvei for elever/studenter som ønsker å gå videre innenfor høyere utdanning. Mulighet for innpassing av fagskoleutdanning ved opptak til høyere utdanning er som sagt hjemlet i lov om universiteter og høyskoler § 3-5, som gir universiteter og høyskoler adgang til å gi fritak for annen utdanning. Det vises til eksempler på at norsk fagskoleutdanning er innpasset i utenlandsk bachelorutdanning, men da innenfor relevant fagområde. UiA gir fritak for eksamener på grunnlag av fagskoleutdanning i flere av ingeniørutdanningene, men fritak er da gitt med utgangspunkt i en faglig vurdering av fagskoleutdanningen i forhold til UiAs emner på samme fagområde.

Universitetet i Tromsø tilbyr et bachelorprogram i luftfartsfag. Det første kullet på 12 startet høsten 2008, mens det andre kullet startet i januar 2009. Begge kullene får sin undervisning

ved Trafikflyhögskolan (TFHS) ved Lunds Universitet i Sverige. Det skal tas opp nye kull høsten 2010 og våren 2011. Universitetsdirektøren kjenner ikke til om utdanningen ved UiT formelt er etablert som en fellesgrad, det ville i tilfelle ikke vært problematisk ettersom den samarbeidende institusjonen er et universitet.

På bakgrunn av de problemstillinger som er skissert, kan ikke universitetsdirektøren anbefale at styret stiller seg positiv til etablering av bachelorprogram i luftfartsfag nå. Fakultetet bør, i samarbeid med fellesadministrasjonen, arbeide videre med planene og vurdere ulike alternativer, og så eventuelt komme tilbake med ny søknad om etablering på et senere tidspunkt.

Søknaden om etablering av bachelorprogram i skolebibliotekkunnskap er fremmet etter oppfordring fra studieutvalget til Fakultet for humaniora og pedagogikk. Da studieutvalget fikk seg forelagt forslag til studieplan for påbyggingsstudium i skolebibliotekkunnskap, var det utvalgets vurdering at universitetet ikke kan tilby en 90 studiepoengs fordypning uten at denne er knyttet til et bachelorprogram. Det vises også til at da universitetet av Utdanningsdirektoratet fikk i oppdrag å gjennomføre Program for skolebibliotekutvikling, var det en klar forventning om at UiA skulle bygge ut skolebibliotekstudiene. På denne bakgrunn finner universitetsdirektøren å ville tilrå at styret vedtar etablering av bachelorprogram i skolebibliotekkunnskap. NOKUTs kriterier for akkreditering av studier på lavere grads nivå anses oppfylt.

Forslag til vedtak:

1. Med hjemmel i lov om universiteter og høyskoler § 3-3 vedtar styret ved Universitetet i Agder etablering av følgende studier:
  - A. Skolebibliotekkunnskap, bachelorprogram; faglig ansvarlig Fakultet for humaniora og pedagogikk
  - B. Fornybar energi, masterprogram; faglig ansvarlig Fakultet for teknologi og realfag
  - C. "Lektorutdanning i realfag", masterprogram; faglig ansvarlig Fakultet for teknologi og realfag.
2. Rektor får fullmakt til å godkjenne igangsetting av den nye studieretningen i naturfagdidaktikk i masterprogrammet "Lektorutdanning i realfag".
3. Studieplaner for de nye studiene legges fram for studieutvalget til godkjenning.
4. Studieutvalget får fullmakt til å godkjenne benevnelse på program og studieretninger i "Lektorutdanning i realfag" i forbindelse med behandling av studieplanen.
5. Styret stiller seg positivt til etablering av årsstudium i HR og organisasjonsutvikling, men ber Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap komme tilbake med ytterligere presiseringer ut fra universitetsdirektørens merknader i saksframlegget.
6. Styret stiller seg positivt til etablering av masterprogram i innovasjonsledelse. Rektor får fullmakt til å oppnevne sakkyndig komité og godkjenne dokumentasjon som skal danne grunnlag for sakkyndig vurdering. Universitetsdirektørens merknader i saksutredningen til både årsstudium i HR og organisasjonsutvikling og masterprogram i innovasjonsledelse må vurderes i denne forbindelse.
7. Styret stiller seg negativt til søknad om etablering av masterprogrammet "Multimedia Design and Programming". Multimedia anses ikke å være et fagområde som er strategisk viktig for universitetet å videreutvikle.
8. Før styret kan ta stilling til spørsmålet om etablering av bachelorprogram i luftfartsfag, må Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap utrede nærmere de problemstillinger som tas opp i universitetsdirektørens saksutredning.
9. Styret vil komme tilbake til spørsmålet om finansiering av masterprogrammet "Lektorutdanning i realfag" i forbindelse med budsjettet for 2011-2012.

Tor A. Agedal

Vedlegg:

Søknader om etablering av nye studier